

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

38. An si quis minaretur alicui mortem, nisi se vino oppleret, licitum sit se inebriare modo scandalum absit? Et an si quis ecrius fiat, t Tyranni, vel hostis sævitiam fugiat, peccet? Ex p. 6. tr. 7. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

non totum peccatum, quod certo animo concepit, committere, sed partem dumtaxat, formaliter aut virtualiter inclusam in toto: tunc enim non suadetur homini, ut malum peccati faciat, sed ut saltem aliquam peccati partem non faciat, si à toto abduci non possit.

2. Sed his non obstantibus Lessius contrariam sententiam tenet *lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 33. & seq.* ubi sic ait. Petes. Quid si grande aliquod malum impendens non possit alia ratione impediri, nisi inebriando auctorem, qui in lud machinatur: vtrum tunc licitum sit illum inebriare? v. g. aliqui meditantur proditionem oppidi in certam horam: vel impediunt, ne oppidum, quod est in rebellum hereticorum potestate, suo Principi condito tempore tradatur: nec supererit mihi villa facultas id aduertendi, nisi eos laute excipiendo & sopiendo per potum item captus à volentibus deducor ad tabernam, & spes est euadendi, si eos inebriauero. Respondeo hoc casu videri licitum prouocare ad æquales haustus, & alterum inebriare, hoc est potu confopire: id est que in secunda assertionem dixi, nisi iusta causa excuset. Probat, quia licitum est suadere, & inducere ad minus malum, ut impediatur maius, ut communitur Doctores tradunt: atqui hic nihil aliud fit. Ergo, &c.

3. Sed aduersus Lessium insurgit nouissimè Ioan. VVigers *de iust. & iur. tract. de temperantia, cap. 2. dub. 7. num. 11. & seqq.* Quia si mihi liceat vrgendo æquales haustus alterum inducere ad intemperantiam, & ebrietatem, ut non exequatur malum contra Rempublicam, quo machinabitur, videbitur & licere mihi ducere illum ad lupinar, & ad libidines concitare, ut voluptatibus carnis quasi absorptus non periciat malum grande quod meditabatur, si aliter non possum illud impedire. Confirmatur, quia sicuti fornicari est actus per se malus contra naturalem legem temperantia, ita quoque scienter se inebriare: si igitur mihi liceat inducere modo dicto ad ebrietatem, ita ut malitia huius inductionis abstergetur, quia fit in ordine ad maius malum præcauendum; cur non similiter malitia inductionis ad fornicandum abstergetur, quia ex ordine ad eundem finem fit: aut si ista actio mea prior sit dicenda non habere rationem inductionis ad malum, sed tantum impeditiois mali maioris: quare non idem dicendum erit de actione altera posteriori? quam vtrum aliquis admitteret in illo casu licitam nescio: mihi sane videretur illa doctrina valdè reprobanda. Ita VViggers.

4. Sed sententiam Lessij probabilem putat Auctor casuum Bononiensium, & absolutè illam docet Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 60. diffinit. 6. numer. 9.* ubi sic ait. *Mas si succidiese se que alqueno quisiese hazer algun gran mal, el qual no se podria impedir, sino es embriagandole, seria licito brindarle uno que tiene buena cabeza, para embriagarle, como dize Lessio, y lo mismo dixes euando tuuiesesen à uno preso unos saltadores, que no se puede librar dellor sino es embriagandolos. La razón es, porque es licito persuadir, o induzir a menos mal, para evitar el mayor y esto es lo que a qui se haze, y no basta dezir, que non sunt faciendà mala, ut inde eueniant bona, porque el persuadir à otro el menor mal, aunque el otro lo entienda, para evitar en el mayor, no es hazer mal.* Ita ille: Vnde ego puto hanc sententiam probabilem esse, licet contrariam existimem probabiliorem.

RESOL. XXXVIII.

An si quis minaretur alicui mortem, nisi se vino oppleret, licitum sit se inebriare, modo scandalum absit?

Et an si quis ebrius fiat, ut Tyranni, vel hostis sanitarum fugiat, peccet? Ex p. 6. tr. 3. & Milc. 2. Resolut. 44.

§. 1. **N**egatiuam sententiam tenet Ioan. VVigers *de iust. & iur. tract. de temperantia, cap. 2. dub. 6. num. 26. & seq.* Ex autoritate D. Augustini *serm. 231. de tempore*, ubi circa initium sic scribit. Qui enim alterum cogit, ut se plusquam opus est bibendo inebriet, minus malum ei erat, si carnem eius vulneraret gladio, quam animam eius necaret. Vbi manifestè supponit Augustinus illum, qui etiam coactus se inebriat, necare animam suam, atque adèd mortaliter peccare: & ne quis dicat Augustinum loqui tantum de illis, qui magis sua voluntate, quam ex coactione, aut vero metu mortis se inebriant, adiungenda sunt hic ea, quæ habet *serm. 232.* ubi calum quasi in terminis ponit, dum ita scribit. Etiam si ad hoc veniretur, ut ubi diceretur: aut bibas, aut morieris: melius erat ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur. Eandem sententiam D. Augull. sequitur Azorius *tom. 1. lib. 7. cap. 33. quæst. 5. sub finem*, dum sic scribit. Si quæras, an si quis ebrius fiat, ut tyranni vel hostis læuitiam fugiat, peccet? Respondeo cum Caiet. 2. 2. *quæst. 150. artic. 2.* peccare; quia non sunt faciendà mala, ut eueniant bona.

2. Non definam tamen adnotare sententiæ affirmatiuæ adherere Lessium *lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 31.* quia id licitum est causa medicinæ ad pellendum, vel arcendum morbum: cur non etiam ad vitandam mortem ab alio intentatam? Respondet Caietanus quia non est medium per se ordinatum ad hoc, sicut ad illud: vnde ibi ille potus non censetur immoderatus; hic verò censetur. Sed hoc non satisfaciunt: nam licitum est ad vitandam mortem multa facere, quæ per se ad hoc non sunt ordinata, sed solum ex malitia alterius. Sic *suprà, lib. 2. cap. 9. dub. 14.* ostensum est, probabile esse licere sibi amputare manum, vel digitum iubente Tyranno ad mortem redimendam, & tamen hoc nullo modo per se est ad illud idoneum: & extra illud periculum est etiam graue peccatum. Secundò ob similem causam possum teiuinare plusquam valetudo ferat, aut ratio virtutis abstinentiæ extra illum casum, cur non similiter amplius bibere & comedere? Tertio possum velci fungis aut aliis rebus noxiis, bibere copiam vini eliquati, etiam cum periculo febris, possum haurire medicamentum valetudini noxium, & similia: quæ tamen extra illam necessitatem nullo modo essent licita: sicut ergo ista non sunt contra virtutem, quando sunt necessaria ad mortem vitandam, ita nec immoderatus potus contra virtutem erit: quia cum omnibus illis circumstantiis in ordine ad salutem corporis re vera immoderatus non est: sicut enim licitum est lædere sanitatem, & corporis integritatem ad vitandam mortem ex alterius malignitate impendentem; ita etiam licitum est lædere rationis vsum ad breue tempus ob eandem causam: etsi enim dominium istorum non habeat, tamen habet custodiam in ordine ad bonum totius, ac proinde potest de illis disponere prout necessarium ad salutem totius: denique priuatio rationis hic non est intenta, sed solum permissa, quam non tenetur cum tanto suo malo impedire. Hucusque Lessius, cui adde Villalobos

Villalobos in *Summa*, tom. 2. tract. 60. difficult. 6. n. 5. vbi sic ait. [El que de consejo de los Medicos beuisse una gran vez de vino, con que perdiesse el juicio, no se ha dallamar embrigado, como dize Syluestro, Cayetano, Navarro, y Lessio. Loqual podria acontecer en vn subitano temor de peste, quando no se hallassen otros remedios, & le mandassen para esto beuer mucho vino bueno, o contra vn malesicio, o por otra causa semejante: porque esto no es contra la templança; mas quando ay otros remedios non sera licito, aunque sea de consejo del Medico, como dize Cayetano. De loqual se sigue, que tambien podria vn hombre embriagarse, quando fuisse necessario para evitar la muerte, como tiene Lessio, contra Cayetano, dixiendo que fueron desta opinion muchos hombres doctos de la Vniuersidad de Louayna consultados sobre este caso. Ita ille.

3. Vnde immerito tam acriter vbi supra VVigers inuehitur in Lessium, cuius opinionem probabilem esse puto cum Layman, lib. 3. sect. 4. m. 5. vbi ita asserit. Non improbabiler ait Lessius licitum esse inebriari mortis vitandæ causa, quam tibi aliquis per violentiam ininuat: nisi propinanti respondeas, modo scandalum absit, neque cedat in contemptum virtutis temperantiæ à Christianis seruandæ. Probat: si enim ad redimendam vitam à Tyranno fas est sibi ipsi manum, vel pedem amputare, cur non etiam rationis vsum ad breue tempus sibi adimere? Repognat tamen Caietanus 2. 2. quæst. 150. art. 2. ad 3. imò & S. Augustinus serm. 232. Etiam si ad hoc veniretur, inquit, vt tibi diceretur, aut bibas, aut morieris: melius erat, vt caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur. Sed Lessius respondet S. August. id dixisse propter ea, quæ per accidens coniuncta esse solent. Hac Layman. Vnde secundum hanc sententiam si aliquis prouocet se ad duellum, vel inuadat gladio, nisi æqualibus cyathis respondeas, potest respondere cum periculo inebriandi.

RESOL. XXXIX.

An aliqua facta ebriorum non reputentur peccata, quæ alioquin essent.

Et an fornicatio in somno contingens, ac prauisa sit necessario cauenda?

Sed inter alia, quæ ex doctrina prædictæ questionis inferuntur, ultimo queritur si quis ante ebrietatem, vel antequam subsequantur talia peccata externa, confiteatur, & accuset se de causa data, an teneatur postea confiteri, si dicta peccata subsequantur?

Et quid in supra dicto casu, si peccata illa commissa in ebrietate, si prior voluntas fuerit per penitentiam interrupta, an inducant ex communicationem, irregularitatem, & restituenti obligationem? Ex p. 3. tr. 6. & Milc. 2. Ref. 52.

Sup. conten-
to in hoc §
Vide doctri-
nam Resolu-
tionum dua-
rum sequen-
tiam, anno-
tationum.

§. 1. **A**firmatiuè respondet Pater Valquez cap. 2. tom. 1. disp. 227. cap. 3. n. 11. vbi sic ait. Vltimò addendum est, multa dicta, vel facta ebriorum non reputari peccata, quæ alioquin essent: id quod verum est etiam si præuideantur, quia in hominum æstimatione non censentur iniuriola, qualia sunt aliqua dicta, vel facta, quæ alioquin in sanamente iniuriola essent; nempe dicta, facta, & contumelia, ex quibus non sequitur aliis vllum detrimentum, mors tamen, & damnum illius temporale peccatum est, quia re vera proximum lædunt. Sunt etiam alia peccata, quæ facta in ebrietate non imputantur, quia postulant scienter facti, vt imputen-

tur; huiusmodi est peccatum blasphemie, infidelitatis & periurij; nam qui non videt, vel dubitat esse falsum quod iurat, periurus non est, & peccata carnis, vt fornicatio, & pollutio imputantur ebrio; si vero hæc peccata in somno eueniant, non item, quia cum somnus sit causa naturalis, ebrietas vero præter naturam mirum non est, si aliqua quæ in somno eueniunt non imputentur, quæ vero in ebrietate accidunt imputentur, damnum autem proximi vtroque modo cauere debemus, ne eueniat, vel ex somno, vel ex ebrietate alioquin imputabitur. Hac Valquez quæ mente tenenda sunt à Confessariis.

2. Non desinã tamen adnotare, aduersus Valquez quod ad peccata blasphemie, periurij, & infidelitatis contrarium docere Thomam Sanchez in *Summa* tom. 1. lib. 1. c. 16. n. 44. Medinam in p. 2. q. 7. art. 5. concl. 4. Caietanum in 2. 2. q. 150. art. 4. dub. 2. & alios afferentes dicta peccata, licet in se non sint voluntaria, nec scienter facta; attamen in causis sunt voluntaria, cum sint prauisa, nec in hoc comparari debent factis. His tamen non obstantibus opinionem Valquez docent etiam Salas in p. 2. tr. 13. disp. 5. sect. 14. n. 114. Sayrus in *Clam Regia* lib. 2. c. 6. n. 42. & nouissimè Adamus Tannerus, vir quidem doctus in part. 2. disp. 4. q. 3. dub. 3. n. 65.

3. Addit etiam Sanchi vbi supra, contra eundem Valquez, non esse veram, fornicationem in somno contingentem, ac prauisam non esse necessariam cauendam, quia cum sit in damnum prolis, omnino cauenda videtur, sicut de peccatis in damnum tertij dicit ipse Valquez. Sed vtraque opinio est probabilis.

4. Notandũ est etiã hic obiter contra Sotum in 4. disp. 1. 2. q. 1. ar. 7. Medinam in p. 2. q. 7. ar. 5. Henricum lib. 8. c. 5. n. 2. in glossa, littera F. Sanchi de *matrimonio* 3. lib. 9. disp. 4. 5. n. 28. Salasin p. 2. tract. 13. disp. 2. sect. 9. Becanũ p. 2. tr. 2. c. 3. q. 6. n. 8. Tannerum in p. 2. disp. 4. dub. 3. n. 35. & ibi Suarez tract. 5. disp. 3. sect. 4. n. 5. opera in ebrietate contingentia, & omnia alia, quæ efficiuntur quando non manent amplius in potestate operantis, non informati malicia aliqua morali, & per consequens non esse peccata, neque denominatione extrinseca à malitia causæ, sed esse quosdam peccata præcedentis effectus, sicuti quando quis occidit hominem, mors non est peccatum, sed peccati effectus. Et ita docent Valquez in p. 2. 10. 3. disp. 94. c. 2. & seq. Azorius 10. 1. lib. 1. c. 7. q. 1. Saurus in *Clam Regia* lib. 2. c. 6. n. 16. Herrera in 2. sent. disp. 20. q. 8. & ipse interuertiarij, vt Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 1. c. 16. n. 46.* hanc opinionem probabilem esse putant.

5. Dicendum est tamen, stando etiam in prima intentione, quòd si quæpiam ante quæ subsequantur dicta peccata externa, peniteat causa data, & per consequens non erunt vocata formaliter, & in se peccata, quia per penitentiam causa eorum fuit intercala, & ideo sunt peccata inuoluntaria. Ita Sotus in 4. disp. 1. 2. q. 1. ar. 7. Henricus 2. vbi supra. Medina in p. 2. q. 7. art. 5. Becanũ p. 2. tr. 2. c. 3. in fine, Gratius in *decijs* p. 1. lib. 2. c. 8. n. 14.

6. Imò ego puto cum Soto vbi supra, Sanchi de *matrimonio* 3. lib. 9. disp. 4. 5. n. 29. Salas in p. 2. tr. 13. disp. 5. sect. 8. n. 59. & alijs, quòd si quis ante ebrietatem, vel antequam subsequantur talia peccata externa, confiteatur, & accuset se de causa data, non teneatur postea confiteri si dicta peccata subsequantur; sed plus adhiberi debet penitentiam, si dicta peccata subsequantur; vt dicitur in Henrici lib. 5. c. 5. n. 5. in glossa, littera H. nec peccata illa commissa in ebrietate, si prior voluntas, vt dictum est, fuerit per penitentiam interrupta, potest inducere excommunicationem. Sed contrarium docet Valquez in p. 2. disp. 94. c. 4. in fine. Azorius tom. 1. lib. 1. cap. 7. q. 1. & alij, afferentes in tali casu supradicta peccata inducere irregularitatem, excommunicationem, & restituenti obligationem.